

دۇنيا كىشىلىك ھوقۇقى خىتابنامىسى

سۆز بېشى

ﺋﯩﻨﺴﺎﻧﻼﺭ ﺋﺎﺋﯩﻠﯩﺴﯩﻨﯩﯔ ﺑﺎﺭﻟﯩﻖ ﺋﯩﺮﺍﻟﯩﺮﻧﯩﯔ ﺋﯚﺯﯨﮕﻪ ﺧﺎﺱ ﺋﯩﺰﺯﻩﺕ-ﻫﯚﺭﻣﯩﺘﯩﻨﻰ ﺷﯘﻧﯩﯖﺪﻩﻙ ﺋﯘﻻﺭﻧﯩﯔ ﺑﻼﯞﻩﺭ ﯞﻩ ﺗﻪﯞﻩﻧﻤﯩﺲ ھوقۇقىنى ئەتراپ قىلىشنىڭ دۇنياۋى ئىرىكىنىك، ھەققانىيەت ۋە تىنچلىقنىڭ ئاساسى ئەتكەلىكى

ﺋﯧﻠﯩﭗ ﻛﯩﺸﯩﻠﯩﺮﻧﯩﯔ ﯞﯨﺠﺪﺍﻧﯩﻨﻰ ﺑﻮﻟﻐﺎﻳﺪﯨﻐﺎﻥ ﻳﺎﯞﯗﺯ ﺯﻭﺭﺍﯞﺍﻧﻠﯩﻘﻘﺎ ﺋﺎﻳﻼﻧﻐﺎﻧﻠﯩﻘﻰ، ﻪﻣﻤﻪ ﺋادەم سۆز ئىرىكىنلىكى ۋە ئېتىقاد ئىرىكىنلىكىدىن بەھرىمەن بولىدىغان ھەمدە ﯞﻩﻣﻤﻪ ﯞﻩ ﺋﺎﻣﺮﺍﺗﻠﯩﻘﺘﯩﻦ ﺧﺎﻟﯩﻲ ﺑﻮﻟﯩﺪﯨﻐﺎﻥ ﺩﯗﻧﻴﺎﻧﯩﯔ ﻳﯧﺘﯩﭗ ﻛﯧﻠﯩﺸﻰ ﺋﺎﺩﺩﯨﻲ ﺧﻪﻟﻘﻨﯩﯔ ﺋﺎﻟﯩﻲ ﺋﺎﺭﺯﯗﺳﻰ ﺩﻩﭖ ﺋﯧﻼﻥ ﻗﯩﻠﯩﻨﻐﺎﻧﻠﯩﻘﻰ، ﺋﯩﻨﺴﺎﻧﻼﺭﻧﯩﯔ ﺋﯩﻼﺟﯩﺴﯩﺰﻟﯩﻘﺘﯩﻦ ﺯﻭﺭﺍﯞﺍﻧﻠﯩﻖ ﯞﻩ ﺯﯗﻟﯘﻡ ﺋﯜﺳﺘﯩﺪﻩ ﺋﯩﺴﻴﺎﻥ ﻛﯚﺗﯜﺭﯨﻤﯩﺰ ﺩﻩﭖ ﺗﻪﯞﻩﻛﻜﯜﻟﮕﻪ ﻫﯩﺮﯨﻜﯩﺖ ﻗﯩﻠﯩﭗ ﻳﯘﺭﻣﻪﺳﻠﯩﻜﻰ ﺋﯚﭼﯜﻥ، ﻛﯩﺸﯩﻠﯩﻚ ھوقۇقىنى ﻗﺎﻧﯘﻥ ﺋﺎﺭﻗﯩﻠﯩﻖ ﺋﯩﺪﺍﺭﻩ ﻗﯩﻠﯩﺶ ﻳﻮﻟﻰ ﺑﯩﻠﯩﻦ ﻗﻮﻏﺪﺍﺵ ﺯﯗﺭﯗﺭ ﺑﻮﻟﻐﺎﻧﻠﯩﻘﻰ،

ﺧﯘﻟﻪﺗﻠﻪﺭ ﺋﺎﺭﺍ ﺩﻭﺳﺘﻠﯘﻕ ﻣﯘﻧﺎﺳﯩﯟﯦﺘﯩﻨﯩﯔ ﺗﯩﺮﻩﻗﻘﯩﻴﺎﺗﯩﻨﻰ ﺋﺎﻟﻐﺎ ﺳﯘﺭﯗﺵ ﺯﯗﺭﯗﺭﻟﯩﻜﻰ

ﺋﺎﺳﻨﻲ ﺋﯩﺰﺯﻩﺕ-ﻫﯚﺭﻣﯩﺘﻰ ﯞﻩ ﻗﻪﺩﯨﺮ-ﻗﯩﻤﻤﯩﺘﻰ ﺷﯘﻧﯩﯖﺪﻩﻙ ﺋﯩﺮ-ﺋﺎﻳﺎﻻﺭﻧﯩﯔ ﺑﻼﯞﻩﺭﻟﯩﻚ ھوقۇقى ﺗﻮﻏﺮﯨﺴﯩﺪﯨﻜﻰ ﺋﯩﺮﻗﯩﺪﯨﺴﯩﻨﻰ ﻗﺎﻳﺘﺎ ﺗﻪﻛﻠﯩﺘﮕﻪﻧﻠﯩﻜﻰ ﻪﻣﻤﻪ ﺑﯩﺮ ﻗﻪﺩﻩﺭ ﭼﻮﯓ ﺋﯩﺮﻛﯩﻨﻠﯩﻚ ﺋﺎﺳﺎﺳﯩﺪﺍ ﺟﻪﻣﯩﻴﻪﺗﻨﯩﯔ ﻳﯚﻛﯩﺴﻠﯩﺸﻰ ﯞﻩ ﺗﯘﺭﻣﯘﺵ ﺩﻣﺮﯨﺠﯩﺴﯩﻨﯩﯔ ﻳﺎﺧﺸﯩﻠﯩﻨﯩﺸﯩﻨﻰ ﺋﺎﻟﻐﺎ ﺳﯘﺭﯗﺷﻤﺎ ﺑﯩﻠ ﺑﺎﻏﻠﻨﻐﺎﻧﻠﯩﻘﻰ، ﺋﯩﺰﺍ ﺩﯗﻟﻪﺗﻠﯩﺮﻧﯩﯔ ﺑﯩﺮﻟﻪﺷﻜﻪﻥ ﺩﯗﻟﻪﺗﻠﻪﺭ ﺗﻪﺷﻜﯩﻼﺗﻰ ﺑﯩﻠﯩﻦ ﻪﻣﻤﺎﻛﺎﺭﻟﯩﺸﯩﭗ، ﻛﯩﺸﯩﻠﯩﻚ ھوقۇقى ﯞﻩ ﺋﺎﺳﺎﺳﯩﻲ ﺋﯩﺮﻛﯩﻨﻠﯩﻜﻨﯩﯔ ﺋﯜﻣﯜﻣﯩﯟﯨﺰﻟﯘﻙ ﻫﯚﺭﻣﻪﺗﻠﯩﻨﯩﺸﻰ ﯞﻩ ﺋﻪﻣﻪﻟﮕﻪ ﻗﻮﻳﯘﻟﯘﺷﯩﻨﻰ ﺋﺎﻟﻐﺎ ﺳﯘﺭﯗﺵ ﻳﻮﻟﯩﺪﺍ ﻗﻪﺗﯩﻨﯩﻲ ﺋﯩﺮﺍﺩﯨﮕﻪ ﻛﻪﻟﮕﻪﻧﻠﯩﻜﻰ،

ﺋﺎﺷﯘ ھوقۇقى ﯞﻩ ﺋﯩﺮﻛﯩﻨﻠﯩﻜﻨﻰ ﺋﯜﻣﯜﻣﯩﯟﯨﺰﻟﯘﻙ ﭼﯘﺷﯩﻨﯩﺸﻨﯩﯔ ﺷﯘ ﻗﻪﺗﯩﻨﯩﻲ ﺋﯩﺮﺍﺩﯨﻨﯩﯔ ﺗﻮﻟﯘﻕ ﺋﻪﻣﻪﻟﮕﻪ ﺋﺎﺷﯘﺭﯗﻟﯘﺷﯩﻐﺎ ﻣﯘﻩﻣﻢ ﺗﻪﺳﯩﺮ ﻛﯚﺭﯨﺴﺘﯩﺪﯨﻐﺎﻧﻠﯩﻘﻰ،

ﻛﯚﺯﺩﻩ ﺗﯘﺗﯘﻟﻐﺎﭼﻘﺎ، ﻫﺎﺯﯨﺮ

،ﻳﯩﻐﯩﻦ

ﺗﯩﺮﯨﺠﯩﻲ ﺋﯩﻠﮕﯩﺮﯨﻠﯩﺶ ﺗﻪﺩﺑﯩﺮﻟﯩﺮﻯ ﺋﺎﺭﻗﯩﻠﯩﻖ ﺋﺎﺷﯘ ھوقۇق ﯞﻩ ﺋﯩﺮﻛﯩﻨﻠﯩﻜﻨﯩﯔ ﺋﯩﺰﺍ ﺩﯗﻟﻪﺗﻠﯩﺮﻧﯩﯔ ﺋﯚﺯﯨﺪﯨﻜﻰ ﺧﻪﻟﻖ ﺋﺎﺭﯨﺴﯩﺪﺍ ﺷﯘﻧﯩﯖﺪﻩﻙ ﺷﯘ ﺩﯗﻟﻪﺗﻠﯩﺮﻧﯩﯔ ﺑﺎﺷﻘﯘﺭﯗﺵ ﺗﻪﯞﻩﻟﯩﻜﯩﺪﯨﻜﻰ ﺯﯨﻴﻤﯩﻨﯩﺪﺍ ﻳﺎﺷﺎﻳﺪﯨﻐﺎﻥ ﺧﻪﻟﻖ ﺋﺎﺭﯨﺴﯩﺪﺍ ﺋﯜﻣﯜﻣﯩﯟﯨﺰﻟﯘﻙ ﯞﻩ ﺋﯚﺗﯘﻣﻠﯘﻙ ﺋﻪﺗﺮﺍﭖ ﻗﯩﻠﯩﻨﯩﺸﻰ ﯞﻩ ﺋﻪﻣﻪﻟﮕﻪ ﻗﻮﻳﯘﻟﯘﺷﯩﻨﻰ ﺋﯚﻣﯩﺪ ﻗﯩﻠﯩﺪﯗ

ﻣﺎﺩﺩﺍ 1

،ﻪﻣﻤﻪ ﺋادەمﺯﺍﻧﯩﺪﯨﻨﯩﻼ ﺋﯩﺮﻛﯩﻦ، ﺋﯩﺰﺯﻩﺕ-ﻫﯚﺭﻣﯩﺖ ﯞﻩ ھوقۇقتا ﺑﺎﭘﺒﻼﯞﻩﺭ ﺑﻮﻟﯘﭖ ﺗﯘﻏﯘﻟﻐﺎﻥ، ﺋﯘﻻﺭ ﺋﻪﻗﯩﻠﻐﻪ ﯞﻩ ﯞﯨﺠﺪﺍﻧﻐﺎ ﺋﯩﮕﻪ ﻪﻣﻤﻪ ﺑﯩﺮ-ﺑﯩﺮﯨﮕﻪ ﻗﯧﺮﯨﻨﺪﺍﺷﻠﯩﻖ ﻣﯘﻧﺎﺳﯩﯟﯦﺘﯩﮕﻪ ﺧﺎﺱ ﺭﻭﻩ ﺑﯩﻠﯩﻦ ﻣﯘﺋﺎﻣﯩﻠﻪ ﻗﯩﻠﯩﺸﻰ ﻛﯧﺮﻩﻙ.

ﻣﺎﺩﺩﺍ 2

ﻥ ﺑﺎﺭﻟﯩﻖ ھوقۇق ﯞﻩ ﺋﯩﺮﻛﯩﻨﻠﯩﻜﺘﯩﻦ ﺑﻪھﺮﯨﻤﻪﻥ ﺑﻮﻟﯘﺵ ﺳﺎﻻﻣﯩﻴﯩﺘﯩﮕﻪ ﺋﯩﮕﻪ. ﺋﯘﻻﺭ ﺋﯩﺮﻗﻰ،ﺭﻩﯕﮕﻰ، ﺟﯩﻨﺴﻰ، ﺗﯩﻠﻰ، ﺩﯨﻨﻰ، ﺳﯩﻴﺎﺳﯩﻲ ﻗﺎﺭﯨﺸﻰ ﻳﺎﻛﻰ ﺑﺎﺷﻘﺎ ﻗﺎﺭﯨﺸﻰ، ﺩﯗﻟﻪﺕ ﺗﻪﯞﻩﻟﯩﻜﻰ ﻳﺎﻛﻰ ﺋﯩﺠﺘﯩﻤﺎﺋﯩﻲ ﻛﯧﻠﯩﭗ ﺟﯩﻨﻘﯩﺸﻰ، ﻣﯘﻟﻜﻰ، ﺗﯘﻏﯘﻟﯘﺷﻰ ﻳﺎﻛﻰ ﺑﺎﺷﻘﺎ ﺳﺎﻻﺳﯩﻴﯩﺘﻰ ﺟﻪﻣﻪﺗﺘﯩﻦ ﻗﯩﻠﯩﭻ ﭘﯧﺮﻗﻠﻪﻧﻤﯧﻴﺪﯗ ﺑﯩﺰﯨﻤﯩﻨﯩﯔ ﺳﯩﻴﺎﺳﯩﻲ، ﻣﻪﻣﯘﺭﯨﻲ ﻻﻛﻰ ﺧﻪﻟﻘﺌﺎﺭﺍ ﺋﻮﺭﻧﯩﻨﯩﯔ ﺋﻮﺧﺸﺎﺵ ﺑﻮﻟﻤﺎﺳﻠﯩﻘﻰ ﺑﯩﻠﯩﻦ ﭘﯧﺮﻗﻠﻪﻧﻤﯧﻴﺪﯗ. ﺑﯘ ﺯﯨﻴﻤﯩﻨﻨﯩﯔ ﻣﯘﺳﺘﻪﻗﯩﻞ ﺯﯨﻴﻤﻪﻥ،ﯞﺍﻛﯩﻠﯩﺘﯩﻦ ﺑﺎﺷﻘﯘﺭﯗﻟﯘﯞﺍﺗﻘﺎﻥ ﺯﯨﻴﻤﻪﻥ، ﺋﺎﭘﺘﯘﻧﻮﻣﯩﻴﯩﺴﯩﺰ ﺯﯨﻴﻤﻪﻥ ﻳﺎﻛﻰ ﺑﺎﺷﻘﺎ ﻫﯩﺮﻗﺎﻧﺪﺍﻕ ﺋﯩﮕﯩﻠﯩﻚ ھوقۇقىغا ﭼﻪﻙ ﻗﻮﻳﯘﻟﻐﺎﻥ ﻣﺎﻟﻪﺗﺘﯩﻜﻰ ﺯﯨﻴﻤﻪﻥ ﺑﻮﻟﯘﺷﯩﺪﯨﻦ ﻗﻪﺗﯩﻴﯩﻨﻐﯩﺮﻩ

ﻣﺎﺩﺩﺍ 3

،ﻪﻣﻤﻪ ﺋادەم ﻣﺎﻳﺎﺗﻠﯩﻘﺘﯩﻦ، ﺋﯩﺮﻛﯩﻨﻠﯩﻜﺘﯩﻦ ﯞﻩ ﺟﯩﺴﻤﺎﻧﯩﻲ ﺑﯩﺨﻪﺗﯩﺮﻟﯩﻜﺘﯩﻦ ﺑﻪھﺮﯨﻤﻪﻥ ﺑﻮﻟﯘﺷﻘﺎ ھوقۇقلۇق

ﻣﺎﺩﺩﺍ 4

،ﻫﯩﺮﻗﺎﻧﺪﺍﻕ ﺋادەﻣﻨﻰ ﻗﯘﻝ ﻗﯩﻠﯩﺸﻐﺎ ﻳﺎﻛﻰ ﻗﯘﻝ ﻗﺎﺗﺎﺭﯨﺪﺍ ﺋﯩﺸﻠﯩﺘﯩﺸﻜﻪ ﺑﻮﻟﻤﺎﻳﺪﯗ. ﻫﯩﺮﻗﺎﻧﺪﺍﻕ ﺷﻪﻛﯩﻠﺪﯨﻜﻰ ﻗﯘﻟﻠﯘﻕ ﺗﯘﺭﯗﻧﯘﻣﻨﯘ، ﻗﯘﻻﺭﻧﻰ ﺋﯧﻠﯩﭗ-ﺳﯧﺘﯩﺸﯩﻨﯩﯟ ﻣﻪﻧﯩﻨﻰ ﻗﯩﻠﯩﺶ ﻛﯧﺮﻩﻙ.

ﻣﺎﺩﺩﺍ 5

،ﻫﯩﺮﻗﺎﻧﺪﺍﻕ ﺋادﺍﻣﻨﻰ ﺭﻩﻫﯩﻤﺴﯩﺰﻟﯩﻚ ﺑﯩﻠﯩﻦ ﻗﯩﻴﺎﺷﻘﺎ ﻳﺎﻛﻰ ﯞﻩﺷﯩﻲ، ﺋﯩﻨﺴﺎﻧﯩﻴﻪﺗﺴﯩﺰ ﻳﺎﻛﻰ ﺟﺎﻗﺎﺭﻟﯩﺖ ﺧﻼﺭﻛﺘﯩﺮﻟﯩﻚ ﻣﯘﺋﺎﻣﯩﻠﯩﮕﻪ ﻳﺎﻛﻰ ﺟﺯﺍﻏﺎ ﺩﯗﺟﺎﺭ ﻗﯩﻠﯩﺸﻘﺎ ﺑﻮﻟﻤﺎﻳﺪﯗ.

ﻣﺎﺩﺩﺍ 6

،ﻪﻣﻤﻪ ﺋادەم ﻫﯩﺮﻗﺎﻧﺪﺍﻕ ﺟﺎﻳﺪﺍ ﻗﺎﻧﯘﻥ ﺋﺎﺩﯨﺪﯨﻜﻰ ﻛﯩﺸﯩﻠﯩﻚ ﺋﯩﺰﺯﯨﺘﯩﻨﻰ ﺋﯧﺘﺮﺍﭖ ﻗﯩﻠﺪﯗﺭﯗﺷﻘﺎ ھوقۇقلۇق

ﻣﺎﺩﺩﺍ 7

ﺑﻪ ﻛﻪﻣﺴﯩﺘﯩﻠﻤﻪﻱ، ﻗﺎﯞﻧﯘﻧﯩﯔ ﺑﻼﯞﻩﺭ ﻗﻮﻏﺪﯨﺸﯩﺪﯨﻦ ﺑﻪھﺮﯨﻤﻪﻥ ﺑﻮﻟﯘﺷﻘﺎ ھوقۇقلۇق. ﻪﻣﻤﻪ ﺋادەم ﻣﯘﺷﯘ ﺧﺘﺎﺑﻨﺎﻣﯩﮕﻪ ﺧﯩﻼﭖ ﻫﯩﺮﻗﺎﻧﺪﺍﻕ ﻛﻪﻣﺴﯩﺘﯩﺸﺘﯩﻦ ﯞﻩ ﻣﯘﺷﯘﻧﺪﺍﻕ ﻛﻪﻣﺴﯩﺘﯩﺸﻜﻪ ﺗﯘﺯﺗﻜﻪ ﺑﻮﻟﯩﺪﯨﻐﺎﻥ ﻗﯩﻠﻤﯩﺸﻨﯩﯔ ﺯﯨﻴﺎﻧﻜﻪﺷﻠﯩﻜﯩﺪﯨﻦ ﺳﺎﻗﻠﯩﻨﯩﺶ ﯞﭼﯜﻥ، ﺑﻼﯞﻩﺭ ﻗﻮﻏﺪﺍﺷﺘﯩﻦ ﺑﻪھﺮﯨﻤﻪﻥ ﺑﻮﻟﯘﺷﻘﺎ ھوقۇقلۇق

ﻣﺎﺩﺩﺍ 8

،ﻫﯩﺮﻗﺎﻧﺪﺍﻕ ﺋادەم ﺋﻮﺯﯨﻨﯩﯔ ﺋﺎﺳﺎﺳﯩﻲ ﻗﺎﻧﯘﻥ ﻳﺎﻛﻰ ﻗﺎﯞﻧﻼﺭ ﺑﻪﺧﺶ ﺋﻪﺗﻜﻪﻥ ﺍﺳﺎﺳﯩﻲ ھوقۇقى ﺯﯨﻴﺎﻧﻜﻪﺷﻠﯩﻜﻜﻪ ﺋﯚﭼﺮﯨﻐﺎﻧﺪﺍ، ﻻﻳﺎﻗﻪﺗﻠﯩﻚ ﺩﯗﻟﻪﺕ ﺳﻮﺗﻰ ﺋﺎﺭﻗﯩﻠﯩﻖ ﺑﯘﻧﺪﺍﻕ ﺯﯨﻴﺎﻧﻜﻪﺷﻠﯩﻚ ﻫﯩﺮﯨﻜﯩﺘﯩﺪﯨﻦ ﺋﯚﺗﯘﻣﻠﯘﻙ ﻗﯘﺗﯘﻟﯘﭖ ﻗﯩﻠﯩﺸﻘﺎ ھوقۇقلۇق

ﻣﺎﺩﺩﺍ 9

،ﻫﯩﺮﻗﺎﻧﺪﺍﻕ ﺋادەﻣﻨﻰ ﻫﯩﺮﻗﺎﻧﺪﺍﻕ ﺷﻪﻛﯩﻠﺪﻩ ﻗﻮﻟﻐﺎ ﺋﯩﻠﯩﺸﻘﺎ، ﻧﯩﺰﻩﺭ ﺑﻪﻧﺖ ﻗﯩﻠﯩﺸﻘﺎ ﻳﺎﻛﻰ ﺳﯘﺭﮔﯜﻥ ﻗﯩﻠﯩﺸﻘﺎ ﺑﻮﻟﻤﺎﻳﺪﯗ.

ﻣﺎﺩﺩﺍ 10

،ﻪﻣﻤﻪ ﺋادەم ﻣﯘﺳﺘﻪﻗﯩﻞ ﻪﻩﻡ ﺧﺎﻟﯩﺲ ﺳﻮﺗﻨﯩﯔ ﺋﺎﺩﯨﻞ ﯞﻩ ﺋﻮﭼﯘﻕ ﺳﺮﺍﻕ ﻗﯩﻠﯩﺸﻰ ﺑﯩﻠﻪﻥ ﺋﯚﺯﯨﻨﯩﯔ ھوقۇقى ﯞﻩ ﻣﻪﺟﺒﯘﺭﯨﻴﯩﺘﯩﻨﻰ ﻣﯘﺋﻪﻳﻴﻪﺗﻠﻪﺷﺘﯘﺭﯗﺷﻜﻪ ﻪﻣﻤﻪ ﺋﯚﺯﯨﮕﻪ ﻗﻮﻳﯘﻟﻐﺎﻥ ﻫﯩﺮﻗﺎﻧﺪﺍﻕ ﺟﯩﻨﺎﻳﯩﺖ ﺋﻪﻳﯩﭙﯩﻨﻰ ﺋﯧﻨﯩﻘﻠﯩﯟﯦﻠﯩﺸﻘﺎ ﻳﯚﺗﯩﻠﻪﻱ ھوقۇقلۇق

ﻣﺎﺩﺩﺍ 11

،ﺟﯩﻨﺎﻳﯩﺖ ﺋﯩﺸﻼﺭ ﺑﯩﻠﻪﻥ ﺋﯩﺰﺯ ﻗﯩﻠﯩﻨﻐﺎﻧﻠﯩﻜﻰ ﺍﺩﻩﻡ ﺋﻐﻼﺵ ﺟﻪﻣﻪﺋﯩﺘﻪ ﻻﺭﯨﻤﻠﯩﻖ ﺑﺎﺭﻟﯩﻖ ﻛﺎﭘﺎﻟﻪﺗﻜﻪ ﺋﯧﺮﯨﺸﻜﻪﻥ ﺋﺎﺷﻜﺎﺭﺍ ﺳﻮﺗﺘﺎ ﺟﯩﻨﺎﻳﯩﺘﻰ ﺑﺎﺭﻟﯩﻰ ﻗﺎﻧﯘﻥ ﺑﻮﻳﯩﭽﻪ ﺩﻩﻟﯩﻠﻠﻪﻧﮕﯩﭽﻪ ﮔﯜﭘﻨﺎﻣﻪ ﺩﻩﭖ ﻗﺎﺭﯨﻠﯩﺸﻘﺎ ھوقۇقلۇق

ﺍ ﺩﯗﻟﻪﺕ ﻗﺎﯞﻧﻰ ﻳﺎﻛﻰ ﺧﻪﻟﻘﺌﺎﺭﺍ ﻗﺎﻧﯘﻥ ﺑﻮﻳﯩﭽﻪ ﺟﯩﻨﺎﻳﯩﺖ ﺋﯩﺸﻼﺭ ﺟﯩﻨﺎﻳﯩﺘﯩﻨﻰ ﺷﻪﻛﯩﻠﻠﻪﻧﺪﯗﺭﻣﯩﻜﻪﻥ ﺑﻮﻟﺴﺎ، ﺟﯩﻨﺎﻳﯩﺖ ﺋﯩﺸﻼﺭ ﺟﯩﻨﺎﻳﯩﺘﯩﻨﻰ ﺋﯚﺗﻜﯜﺯﮔﻪﻥ ﺩﻩﭖ ﻣﯚﻛﯜﻡ ﺟﯩﻐﯩﺮﯨﺸﻘﺎ ﺑﻮﻟﻤﺎﻳﺪﯗ. ﺟﯩﻨﺎﻳﯩﺖ ﺟﺯﺍ ﺟﯩﻨﺎﻳﻪﺕ ﺋﯚﺗﻜﯜﺯﮔﻪﻧﺪﻩ ﺗﻪﺑﺘﯩﻖ ﻗﯩﻠﯩﻨﺪﯨﻐﺎﻥ ﻗﺎﯞﻧﺪﯨﻜﻰ ﺑﻪﻟﮕﯩﻠﯩﻤﻠﯩﺮﯨﺪﯨﻜﯩﺪﯨﻦ ﺋﯧﻐﯩﺮﻟﯩﻨﯩﯟﯦﺘﯩﻠﺴﻪ ﺑﻮﻟﻤﺎﻳﺪﯗ

ﻣﺎﺩﺩﺍ 12

، ﺧﯘﺳﯘﺳﯩﻲ ﺗﯘﺭﯗﺷﯩﻐﺎ، ﺋﺎﯨﻠﯩﺴﯩﮕﻪ، ﺋﯘﺍﻟﻐﯘﺯ ﺟﺎﻳﻐﯘ ﯞﻩ ﺧﻪﺕ-ﺋﺎﻻﻗﯩﺴﯩﮕﻪ ﺧﺎﻟﯩﻐﺎﻧﭽﻪ ﺋﺎﺭﯨﻠﯩﺸﯩﯟﯦﻠﯩﺸﻘﺎ ﺑﻮﻟﻤﺎﻳﺪﯗ. ﺋﯘﻧﯩﯔ ﺷﻪﻧﻰ ﯞﻩ ﺷﯘﻣﺮﯨﺘﯩﮕﻪ ﻣﯘﺟﯘﻡ ﻗﯩﻠﯩﺸﻘﺎ ﺑﻮﻟﻤﺎﻳﺪﯗ. ﺑﯘﻧﺪﺍﻕ ﺋﺎﺭﯨﻠﯩﺸﯩﺸﺘﯩﻦ ﻳﺎﻛﻰ ﻣﯘﺟﯘﻣﺪﯨﻦ ﺳﺎﻗﻠﯩﻨﯩﺶ ﯞﭼﯜﻥ، ﻪﻣﻤﻪ ﺋادەم ﻗﺎﯞﻧﯘﻧﯩﯔ ﻗﻮﻏﺪﯨﺸﯩﺪﯨﻦ ﺑﻪھﺮﯨﻤﻪﻥ ﺑﻮﻟﯘﺷﻘﺎ ھوقۇقلۇق

ﻣﺎﺩﺩﺍ 13

،ﻪﻣﻤﻪ ﺋادەم ﻫﯩﺮﻗﺎﻳﯩﺴﻰ ﺩﯗﻟﻪﺗﻠﯩﺮﻧﯩﯔ ﺯﯨﻴﻤﯩﻨﯩﺪﺍ ﺋﯩﺮﻛﯩﻦ ﻛﻮﭼﯘﺷﻜﻪ ﯞﻩ ﺋﻮﻟﺘﯘﺭﺍﻗﻠﯩﺸﯩﺸﻘﺎ ھوقۇقلۇق

،ﻪﻣﻤﻪ ﺋادەم ﻫﯩﺮﻗﺎﻧﺪﺍﻕ ﺩﯗﻟﻪﺗﺘﯩﻦ ﻛﯧﺘﯩﺸﻜﻪ، ﺟﻮﻣﻠﯩﺪﯨﻦ ﺋﯚﺯ ﺩﯗﻟﯩﺘﯩﺪﯨﻦ ﻛﯧﺘﯩﺸﻜﻪ ھوقۇقلۇق ﻪﻣﻤﻪ ﺋﯚﺯﯨﻨﯩﯔ ﺩﯗﻟﯩﺘﯩﮕﻪ ﻗﺎﻳﺘﯩﭗ ﻛﯧﻠﯩﺸﻜﻪ ھوقۇقلۇق

ﻣﺎﺩﺩﺍ 14

،ﻪﻣﻤﻪ ﺋادەم ﺯﯨﻴﺎﻧﻜﻪﺷﻠﯩﻜﺘﯩﻦ ﺳﺎﻗﻠﯩﻨﯩﺶ ﯞﭼﯜﻥ، ﺑﺎﺷﻘﺎ ﺩﯗﻟﻪﺗﻠﻪﺭﺩﻩ ﭘﺎﻧﺎﮪ ﺗﯩﻠﻪﺷﻜﻪ ﯞﻩ ﭘﺎﻧﺎﮪﻠﯩﻨﯩﺸﻘﺎ ھوقۇقلۇق

،ﻪﻗﯩﻘﻪﺗﻪﻥ ﻏﻪﻳﺮﯨﻲ ﺳﯩﻴﺎﺳﯩﻲ ﺟﯩﻨﺎﻳﻪﺕ ﻳﺎﻛﻰ ﺑﯩﺮﻟﻪﺷﻜﻪﻥ ﺩﯗﻟﻪﺗﻠﻪﺭ ﺗﻪﺷﻜﯩﻼﺗﯩﻨﯩﯔ ﺍﺳﺎﺳﯩﻲ ﻣﻪﻗﺴﯩﺘﻰ ﯞﻩ ﭘﺮﯨﻨﺴﯩﭙﯩﻐﺎ ﺧﯩﻼﭖ ﻗﯩﻠﯩﺶ ﺑﯩﻠﻪﻥ ﺋﻪﻳﯩﭙﻠﻪﻧﮕﻪﻥ ﺋﻪﯞﺍﻝ ﺍﺳﺘﯩﺪﺍ، ﺑﯘﻧﺪﺍﻕ ھوقۇﻗﺘﯩﻦ ﭘﺎﻳﺪﯨﻠﯩﻨﯩﺸﻘﺎ ﺑﻮﻟﻤﺎﻳﺪﯗ.

ﻣﺎﺩﺩﺍ 15

ﻪﻣﻤﻪ ﺋادەم ﺗﻪﯞﻩﻟﯩﻜﯩﺪﯨﻦ ﺑﻪھﺮﯨﻤﻪﻥ ﺑﻮﻟﯘﺷﻘﺎ ھوقۇقلۇق

،ﻫﯩﺮﻗﺎﻧﺪﺍﻕ ﺋادەﻣﻨﻰ ﺩﯗﻟﻪﺕ ﺗﻪﯞﻩﻟﯩﻜﯩﺪﯨﻦ ﺧﺎﻟﯩﻐﺎﻧﭽﻪ ﻣﻪﺭﯗﻡ ﻗﯩﻠﯩﺸﻘﺎ ﺑﻮﻟﻤﺎﻳﺪﯗ. ﯞﯨﻨﯩﯔ ﺩﯗﻟﻪﺕ ﺗﻪﯞﻩﻟﯩﻜﯩﻨﻰ ﺋﯚﺯﮔﻪﺭﺗﯩﺶ ھوقۇقىنى ﺋﯩﻨ

،ھەممە ئادەم دۆلەتنى ئىدارە قىلىشقا ئۆزى بىۋاستە قاتنىشىش ياكى ئۆزى ئىركىن تاللىغان ۋەكىلى ئارقىلىق قاتنىشىش ھوقۇقىغا ئىگە.

ھەممە ئادەم ئۆز دۆلىتىنىڭ ھۆكۈمەت ئىشلىرىغا باراۋەر پۇرسەت بىلەن قاتنىشىش ھوقۇقىغا ئىگە

.خەلقنىڭ ئىرادىسى ھۆكۈمەت ھوقۇقىنىڭ ئاساسى: بو ئىرادە قىرەللىك ۋە ھەقىقىي سايلام بىلەن ئىپادىلىنىشى كېرەك. سايلام ئومۇميۈزلۈك ۋە باراۋەر ئاۋاز بېرىش ھوقۇقىغا ئاساسلىنىشى ھەمدە يوشۇرۇن ئاۋاز بېرىش ياكى ئويدانلا ئىركىن ئاۋاز بېرىش بويىچە ئەلىپ بېرىلىشى كېرەك.

ماددا 22

ئىجتىمائىي جەمەتتىكى ۋە مەدەنىيەت جەمەتتىكى ھەر خىل ھوقۇقلاردىن بەھرىمەن بولۇشنى ئەمەلگە ئاشۇرۇشقا ھوقۇقلۇق. بۇ ئەمەلگە ئاشۇرۇش دۆلەتنىڭ تىرىشچانلىقى ۋە خەلقئارا ھەمكارلىق ئارقىلىق ھەمدە ھەرقايسى دۆلەتلەرنىڭ تەشكىلاتى ۋە بايلىق ئەمۋالى بويىچە بولىدۇ.

ماددا 23

.ھەممە ئادەم ئىشلەشكە، ئىركىن كەسىپ تاللاشقا، ئادىل ۋە مۇۋاپىق خىزمەت شارائىتىدىن بەھرىمەن بولۇشقا ھەمدە ئىشسىز قېلىشتىن ساقلىنىش كاپالىتىدىن بەھرىمەن بولۇشقا ھوقۇقلۇق.

.ھەممە ئادەم ھەرقانداق شەكىلدە كەمسىتىلمەي، ئوخشاش ئىش ئۈچۈن ئوخشاش ھەق ئېلىش ھوقۇقىغا ئىگە.

ئىشلىگەن ئادەمنىڭ ھەر بىرى ئادىل ۋە مۇۋاپىق ھەقتىن بەھرىمەن بولۇشقا، ئۆزىنىڭ ۋە ئائىلە تۋايبىناتىنىڭ ئىنسانىي ىززەت-ھۆرمەتكە لايىق تۇرمۇش شارائىتىغا ئىگە بولۇشىنى كاپالەتكە ئىگە قىلىشقا، زۆرۈر تېپىلغاندا، ئۆزىگغا باشقا ئىجتىمائىي كاپالەتنى قوشۇمچە قىلىشقا ھوقۇقلۇق.

.ھەممە ئادەم ئۆزىنىڭ مەنپەئىتىنى قوغداش ئۈچۈن، ئىشچىلار تۇيۇشمۇسىنى تەشكىللەش ۋە ئۆزىگغا قاتنىشىش ھوقۇقىغا ئىگە.

ماددا 24

.ھەممە ئادەم دەم ئېلىش ۋە بىكار يۈرۈش ھوقۇقىدىن، جۈملىدىن ئىش ۋاقتىنىڭ چېكىنى ئەقىلگە مۇۋاپىقلاشتۇرۇش ھەمدە قىرەللىك، ماناسلىق دەم ئېلىش ھوقۇقىدىن بەھرىمەن بولىدۇ.

ماددا 25

ر ئىجتىمائىي مۇلازىمەتچىلىكتىن بەھرىمەن بولۇش ھوقۇقىغا ئىگە: بىسىز قالغاندا، كېسەل بولۇپ قالغاندا، مەجرۇم بولۇپ قالغاندا، تۇل قالغاندا، قېرىغاندا ياكى تىزگىنلىگىلى بولمادىغان باشقا ئەمۋال بىلەن تىرىكچىلىك ئىقتىدارىنى يوقاتقاندا، كاپالەتتىن بەھرىمەن بولۇشقا ھوقۇقلۇق.

.ئانىلار ۋە بالىلار ئالاھىدە ئېتىباردىن ۋە ياردەمدىن بەھرىمەن بولۇشقا ھوقۇقلۇق. بارلىق بالىلار ئىكامللىق ياكى ئىكاسىز تۇغۇلغانلىقىغا قارىماي، ئوخشاش ئىجتىمائىي مۇھاپىزەتتىن بەھرىمەن بولۇشقا تېگىشلىك.

ماددا 26

ا. باشلانغۇچ ۋە ئاساسىي باسقۇچتا شۇنداق بولۇشى كېرەك. باشلانغۇچ مائارىپ مەجبۇرىيەت خاراكتېرىدا بولۇشى كېرەك. تېخنىكا مائارىپى ۋە كەسپىي مائارىپى ئومۇميۈزلۈك تەمسىس قىلىش كېرەك. ئالىي مائارىپنىڭ ئىشكىنى ئەتىجىگە قاراپ بارلىق كىشىلەرگە ئەڭ ئېچىۋېتىش كېرەك.

بولغان ھۆرمەتنى كۈچەيتىش. مائارىپ ھەرقايسى دۆلەتلەر، ئىرقلار، ياكى ھەرقايسى دىنىي گۇرۇھلار ئارا چۇشىنىشنى، يول قويۇشنى ۋە دوستلۇقنى ئىلگىرى سۇرۇشى ھەمدە بىرلەشكەن دۆلەتلەر تەشكىلاتىنىڭ تىنچلىقنى قوغداش يولىدىكى تۈرلۈك پائالىيەتلىرنى ئالغا سۇرۇشى كېرەك.

.ئاتا-ئانىلار پەرزەنتلىرىنىڭ ئېلىشقا تېگىشلىك بىلىم تۈرلىرىنى ئاۋۋال تاللاش ھوقۇقىغا ئىگە.

ماددا 27

.ھەممە ئادەم جەمئىيەتنىڭ مەدەنىي تۇرمۇشىغا ئىركىن قاتنىشىپ، سەنئەتتىن بەھرىمەن بولۇشقا ھەمدە ئىلىم-پەن تەرەققىياتىدىن ۋە ئۆزىگدىن ھاسىل بولغان پاراۋانلىقتىن تەڭ بەھرىمەن بولۇشقا ھوقۇقلق.

.ھەممە ئادەم ئۆزى ئىجاد قىلغان ئىلىمىي، پەدىئىي ئەسەرلەردىن ۋە گۈەل سەنئەت ئەسەرلىرىدىن ھاسىل بولغان مەنۋى ۋە ماددىي مەنپەت مۇناسىۋىتى بىلەن، قوغلىش ھوقۇقىغا ئىگە.

ماددا 28

.ھەممە ئادەم مۇشۇ خىتابنامىدە قەيت قىلىنغان ھوقۇق ۋە ئىركىنلىكنىڭ تولۇق رېئاللىشىشىغا ئىمكان بېرىدىغان بىر خىل ئىجتىمائىي ۋە خەلقئارا تەرتىپنى تەلەپ قىلىشقا ھوقۇقلۇق.

ماددا 29

.ھەممە ئادەم جەمئىيەت ئالدىدا مەجبۇرىيەتنى ئۈستىگە ئالغان بولىدۇ. جۇنكى، ئۇلارنىڭ خاسلىقى جەمئىيەت ئىچىدىلا ئىركىن ۋە تولۇق راۋاج تاپلايدۇ.

ەكلىمىنى بەلگىلەشتىكى بىردىنبىر مەقسەت باشقىلارنىڭ ھوقۇقى ۋە ئىركىنلىكىنىڭ تېگىشلىك دەرىجىدە ئېتىراپ قىلىنىشى ۋە ھۆرمەت قىلىنىشىغا كاپالەتلىك قىلىش ھەمدە دېموكراتىك جەمئىيەتتە ئەخلاق، جامائەت تەرتىپى ۋە ئومۇمىي پاراۋانلىقنىڭ ئورۇنلۇق ئېھتىياجىغا لايىقلىشىش.

.ئاشۇ ھوقۇق ۋە ئىركىنلىكلىرنى يۈزگۈرگەندە، ھەرقانداق ئەمۋالدا بىرلەشكەن دۆلەتلەر تەشكىلاتىنىڭ ئاساسىي مەقسىتى ۋە پرىنسىپىغا خىلاپلىق قىلىشقا بولمايدۇ.

ماددا 30

ئىتابنامىنىڭ ھەرقانداق بىر ماددىسىنى ھەرقانداق دۆلەت، گۇرۇھ ياكى شەخس مۇشۇ خىتابنامىدە قەيت قىلىنغان ھەرقانداق ھوقۇق ۋە ئىركىنلىكنى يۈزۈش مەقسىتىدىكى پائالىيەت ياكى ھەرىكەتلىرنى ئېلىپ بېرىشقا ھوقۇقلۇق دەپ سۈكۈت قىلىدىغان مەنىدە چۈشەندۈرۈشكە بولمايدۇ.